

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความต้องการทางเพศเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Maslow, 1970) เป็นวิถีธรรมชาติของคนเราทุกคน มีความสัมพันธ์กับความสุขและความทุกข์ และเป็นเรื่องสำคัญของบุคคลอย่างยิ่งเรื่องหนึ่ง หลายคนมีความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นยาอายุวัฒนะของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดความสุข สงบ และสันติในครอบครัว ทำให้มีชีวิตชีวาและประการสำคัญ คือ ช่วยให้มียาอายุยืนยาวขึ้น (ศรีนวล สถิตวิทยานันท์, 2551)

ผู้สูงอายุโดยทั่วไปยังคงให้ความสนใจ และยังมีความต้องการทางเพศในทุกช่วงอายุ (Gott & Hinchliff, 2003; Kaiser, 1996) ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้หมายถึงเพียงการสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิงเท่านั้น การจูบ การกอด และการแสดงความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน ก็ถือเป็นเพศสัมพันธ์ได้ คนหนุ่มสาวมีความสุขในเพศสัมพันธ์นั้นได้ ผู้สูงอายุก็ยังมีความต้องการ และมีความสุขได้ทัดเทียมกัน (ปริชา อุปโยธิน, 2553) สอดคล้องกับ Maslow (1970 cited in Ebersole & Hess, 2010) กล่าวว่า เพศสัมพันธ์ นอกจากจะประกอบด้วย การสืบพันธุ์แล้วยังมีความซับซ้อนมากกว่านั้น โดยรวมถึงสัมพันธภาพของการสื่อสาร ความเชื่อใจ ความรัก การแบ่งปัน และการให้ความสุข อาจมีการร่วมเพศหรือไม่มีการร่วมเพศก็ได้ ในด้านกิจกรรมที่มีการร่วมเพศนั้นผู้สูงอายุแต่ละคนจะยังคงมีอยู่ และสามารถปฏิบัติได้ตลอดชีวิต (Master & Johnson, 1992) และจากการศึกษาของ นภาพร ชัยวรรณ และจอห์น โนเดล (2545); พงษ์ศักดิ์ หมั่นศักดิ์ (2548) พบว่าร้อยละ 34.3 ของผู้สูงอายุชายที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีการร่วมเพศในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้สูงอายุเพศชายมากกว่าร้อยละ 50 ยังคงมีการร่วมเพศเดือนละ 1-2 ครั้ง และจากการศึกษาของ Ginsberg, Pomerantz and Feeley (2005) พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 82 มีประสบการณ์ในการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ร้อยละ 60.5 มีการแสดงออกทางเพศโดยการสัมผัสมือ ร้อยละ 57 แสดงออกทางเพศโดยการจูบ และร้อยละ 61.7 แสดงออกทางเพศโดยการกอด และการสัมผัส สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 75 ปี หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งไม่สามารถร่วมเพศได้ แต่ยังมีอารมณ์ที่จะมีเพศสัมพันธ์อยู่ การสัมผัส การแสดงความรักใคร่ผูกพันใกล้ชิด การพูดคุยเปิดเผยในเรื่องเพศ การพูดและการได้ยินเกี่ยวกับความรักและความห่วงใย สามารถทำให้มีความสุขทางเพศได้ (อภิชาติ กงกะนันท์, 2545) จะเห็นว่าผู้สูงอายุยังคงมีความต้องการทางเพศอยู่ ขึ้นอยู่กับว่าจะแสดงออกในรูปแบบไหน ทั้งที่มีการร่วมเพศและไม่มีการร่วมเพศ

การมีอายุมากขึ้นส่งผลให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย รวมถึงระบบอวัยวะสืบพันธุ์ ในผู้สูงอายุชายระดับฮอร์โมนเทสโทสเตอโรนจะลดลงส่งผลทำให้ การตอบสนองต่อการกระตุ้นทางเพศช้าลง และองคชาติแข็งตัวได้ไม่เต็มที่เหมือนในวัยหนุ่ม ทำให้ เกิดปัญหาเกี่ยวกับความบกพร่องทางเพศ (สายันห์ สวัสดิ์ศรี, 2549) ส่งผลให้มีการมีเพศสัมพันธ์ ล้มเหลว และขาดความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ได้ (Penhollow, Young & Denny, 2009) จากการศึกษาของ Weizman and Hart (1987) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางเพศในผู้สูงอายุชาย สถานภาพสมรสคู่ และมีสุขภาพดี พบว่า ร้อยละ 32 ขาดความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์กับ คู่สมรส สอดคล้องกับ Johnson (1996) ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุชาย และกิจกรรมทางเพศในมุมมอง หลาย ๆ ด้าน พบว่า ร้อยละ 68 มีกิจกรรมทางเพศลดลง และ 1 ใน 3 บอกว่าความพึงพอใจเกี่ยวกับ เพศสัมพันธ์ลดลง

ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ (Sexual Relationship Satisfaction) เป็นความรู้สึกร ะบายใจ สุขใจ ยินดีมีความสุขที่ได้รับจากการตอบสนองความต้องการทางเพศทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ อาจมีการร่วมเพศหรือไม่มีการร่วมเพศก็ได้ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตคู่ หากความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ลดลงจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เลวลง และส่งผลให้เกิด ปัญหาเข้ามาในชีวิตคู่ได้ (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2550) สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชุมพร ยงกิตติกุล (2545) อธิบายว่า ความไม่พึงพอใจทางด้านเพศของสามีภรรยาเป็นปัญหาใหญ่ และสำคัญมากที่จะ นำไปสู่การนอกใจ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ตามมา และจากการศึกษาของ Edwards and Booth (1994); Holzapfel (1994); Onder et al. (2003) พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ที่ สูงขึ้นสามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และความมั่นคงของคู่สมรส นอกจากนี้ยังลดความเสี่ยง ที่จะเกิดความพิการรุนแรงสอดคล้องกับการศึกษาของ Penhollow et al. (2009); Robinson and Molzahn (2007); Yeh, Lorenz, Wickrama, Conger and Elder (2006) พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับ เพศสัมพันธ์ที่สูงขึ้นมีผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ช่วยลดปัญหาสุขภาพทางกายและจิตใจ และ มีแนวโน้มทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น จะเห็นว่าความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญในชีวิตคู่ และช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งร่างกาย และจิตใจ จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ ของผู้สูงอายุชาย ซึ่งผู้วิจัยได้คัดสรรปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของ ผู้สูงอายุชายมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศสัมพันธ์ และสัมพันธภาพ ระหว่างคู่สมรส

การรับรู้ภาวะสุขภาพเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของ ผู้สูงอายุชาย เนื่องจากในวัยสูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงของสรีระในทางที่เสื่อมลงทำให้มีโอกาส

เจ็บป่วยได้ง่าย และมักเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคข้ออักเสบตลอดจนการใช้ยารักษาโรค ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ลดลง (Schiavi, 1999) โดยโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเกี่ยวกับหลอดเลือด มีผลมาจากหลอดเลือดแข็งตัวทำให้การไหลเวียนของเลือดไปยังอวัยวะเพศน้อยลง ส่งผลให้อวัยวะเพศแข็งตัวได้ไม่เต็มที่ ซึ่งมีผลกระทบต่อการมีกิจกรรมทางเพศได้ (สมภพ เรื่องตระกูล, 2547; สายัณห์ สวัสดิ์ศรี, 2549; สุวัทนา อารีพรรค, 2550; พันธุ์ศักดิ์ สุกระฤกษ์, 2552; Schiavi, 1999) โรคเบาหวานทำให้มีการติดเชื้อที่อวัยวะสืบพันธุ์ได้ง่าย อวัยวะเพศชายไม่แข็งตัว เนื่องจากมีการยับยั้งการทำงานของ Parasympathetic Nervous System ทำให้ไม่ถึงจุดสุดยอด จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการทางเพศลดลง (Rockliffe & Kiemle, 2003) เป็นต้น การที่ผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพไม่ดีส่งผลให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ลดลง (Penhollow et al, 2009) จากการศึกษาของ สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุล (2542) พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้ที่มีภาวะสุขภาพดีจะมีเพศสัมพันธ์ได้ดีกว่าผู้ที่มีภาวะสุขภาพไม่ดี สอดคล้องกับ สุวัทนา อารีพรรค (2550) กล่าวว่า ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสุขภาพกายและจิตที่ดีมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชายและ Schiavi (1999) กล่าวว่า สุขภาพที่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Delamater, Hyde and Fong (2008); Johnson (1996) พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และจากการศึกษาของ Cyranonski et al. (2004); Laumann, Paik and Rosen (2006); Nicolosi, Moreira, Villa and Glass (2004) พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายและจิตที่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีเพศสัมพันธ์ กล่าวคือ เมื่อสุขภาพกายและจิตดี ผู้สูงอายุจะมีความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และเพิ่มระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การรับรู้ภาวะสุขภาพจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

นอกจากนี้ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นอีกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย เนื่องจากในสังคมไทยมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ว่าเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ไม่พูดคุยอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะเรื่องเพศในผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ไม่สมควรพูด และสังคมไทยมองว่าผู้สูงอายุที่สนใจในเรื่องเพศ และมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสกปรก น่าอาย (ปรีชา อุปโยคิน, 2553) ทำให้ผู้สูงอายุที่ยังมีความต้องการทางเพศไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกนั้น เพราะอาย และกลัวสังคมจะมองตนในด้านลบ ซึ่งเป็นมุมมองที่ไม่ถูกต้อง การที่ผู้สูงอายุมีความสนใจเรื่องเพศทำให้เปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น คือสนใจแต่งตัวให้ดูอ่อนวัย เข้าสังคม และช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น (นิพนธ์ เสริมพานิชย์, 2545) นอกจากนี้ผู้ที่มีทัศนคติเรื่อง

เพศสัมพันธ์จะช่วยสร้างความสุขในชีวิต และในการมีเพศสัมพันธ์ได้ (ปรีชา อุปโยคิน, 2553) จากการศึกษาของ Penhollow et al. (2009); Wang, Lu and Chen (2008) พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ดีมีผลทำให้การมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์มากขึ้น หากผู้สูงอายุมีทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ดี ก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม และได้รับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์มากขึ้น ดังนั้น ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสเป็นอีกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนที่มีความผูกพันและสนิทสนมคุ้นเคยกันอย่างเป็นพิเศษ และเป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายจะประกอบด้วยความพึงพอใจ และการปฏิบัติต่อกันระหว่างสามีภรรยาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือคำจูนซึ่งกันและกัน การตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ และทางเพศของกันและกัน สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสเป็นความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันมากที่สุดอย่างหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสัมพันธภาพอื่น ๆ (วันทนิย์ วาสิกะสิน, 2552) เมื่อคู่สมรสไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ และมีสัมพันธภาพที่ไม่ดี ก็เกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ทั้งสองฝ่ายจึงต้องมีการปรับตัวตั้งแต่ความเป็นอยู่ตลอดจนเรื่องเพศสัมพันธ์ Schiavi (1999) กล่าวว่า ความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างคู่สมรสมีผลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และจากการศึกษาของ Barrientos and Paez (2006); Laumann et al. (2005); Penhollow et al. (2009) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสดีทำให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จากที่กล่าวมาเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุชายนั้น เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้สูงอายุชายมีปัญหาทางเพศทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (Johnson, 1996; Laumann et al., 2005) ซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุชาย สถานภาพสมรสคู่ และอยู่ด้วยกันกับ คู่สมรสจำนวน 10 ราย ที่ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง เพื่อหาข้อมูลนำร่องในการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายทำให้การมีเพศสัมพันธ์ลดลงจากวัยหนุ่ม ความต้องการทางเพศลดลง อดทนอดกลั้นไม่ได้เต็มที่ แต่ยังคงมีความต้องการทางเพศอยู่ เพศสัมพันธ์จะเป็นทั้งสองแบบคือไม่มีการร่วมเพศ และมีการร่วมเพศ ผู้สูงอายุชาย 7 ใน 10 ราย บอกว่าขาดความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และคิดว่าสาเหตุเกิดจากการสูงอายุ ส่วนผู้สูงอายุชายอีก 3 ราย มีความพึงพอใจเกี่ยวกับ

เพศสัมพันธ์กับคู่สมรส จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุชาย 10 ราย ดังกล่าวทุกคนมีความต้องการคำแนะนำเรื่องเพศ แต่ไม่กล้าถามพยาบาล และบุคลากรทีมสุขภาพ เนื่องจากอายและเกรงว่า จะถูกมองในทางที่ไม่เหมาะสม จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุยังคงมีความต้องการทางเพศ เช่นเดียวกับ คนหนุ่มสาว พยาบาลและบุคลากรทีมสุขภาพมักให้การดูแลผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ โดยลืมนึกถึง เรื่องเพศไป อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรม ค่านิยม และทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ ดังที่ได้กล่าวตอนต้น

สำหรับประเทศไทยการศึกษาเรื่องเพศในผู้สูงอายุมีน้อยมาก โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุชาย ทั้งที่ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ เป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชายจากปัจจัยคัดสรร ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ และสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการศึกษาวิจัย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุชาย ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพยาบาลให้เหมาะสม และสอดคล้องกับประเด็นปัญหา ที่พบ พร้อมทั้งหาแนวทางในการส่งเสริม และช่วยเหลือผู้สูงอายุ ที่มีปัญหาความพึงพอใจเกี่ยวกับ เพศสัมพันธ์ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ผู้สูงอายุชายมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ และสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชายหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

สมมติฐานที่ 2 ทศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

สมมติฐานที่ 3 สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า เพศสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคู่สมรส และเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ช่วงเวลาของการมีเพศสัมพันธ์คือ ช่วงเวลาแห่งความสุข สนุกสนาน และเกิดความผูกพันทางด้านจิตใจ ความต้องการทางเพศสัมพันธ์เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ แม้กระทั่งผู้สูงอายุโดยทั่วไปยังคงให้ความสนใจและมีความต้องการทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งการแสดงออกเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศเป็นการตอบสนองต่อความต้องการทางเพศทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ (Metz & McCarthy, 2007)

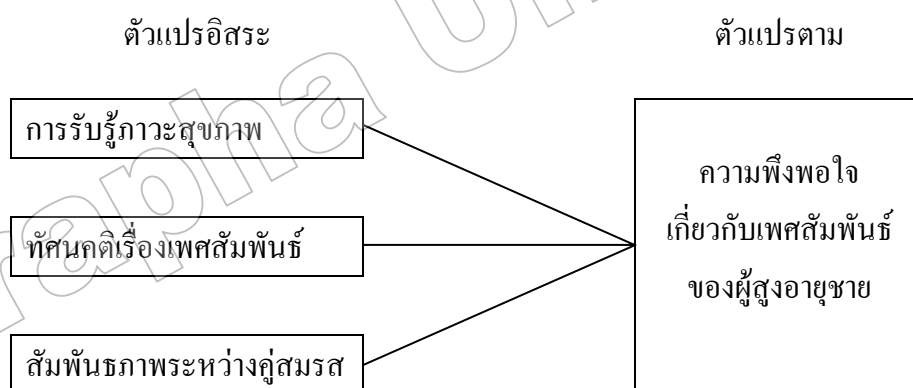
ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตคู่ และช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งร่างกายและจิตใจ หากความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ลดลงจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เลวลง เมื่อคู่สมรสเกิดความขัดแย้งในเรื่องเพศสัมพันธ์จะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เข้ามาในชีวิตคู่มากมาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้าน การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์หรือไม่ ซึ่งเป็นที่ทราบแล้วว่าเมื่อความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์สูงขึ้นส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ช่วยลดปัญหาสุขภาพทางกายและจิตใจ และมีแนวโน้มทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น

การรับรู้ภาวะสุขภาพ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึก และความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อภาวะสุขภาพโดยรวมของตนเอง การที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของสรีระในทางที่เสื่อมลง จึงทำให้มีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่ายและมักเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น ทำให้มีภาวะสุขภาพไม่ดี ซึ่งโรคต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อ การมีเพศสัมพันธ์จากการศึกษาของ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล (2542); Schiavi (1999) พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์

ทศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกรู้สึก แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกรู้สึกในทางบวกหรือทางลบก็ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อและการเรียนรู้ นอกจากนี้ทศนคติที่เกิดขึ้นยังมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยนัย

ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา สำหรับทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุไทยถือเป็นเรื่องที่ไม่สมควรพูด และสังคมไทยมองว่าผู้สูงอายุที่สนใจในเรื่องเพศ และมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสกปรกน่าอาย (ปรีชา อุปโยคิน, 2553) ซึ่งเป็นมุมมองที่ไม่ถูกต้อง การที่ผู้สูงอายุมิทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ดีทำให้เปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น คือสนใจแต่งตัวให้ดูอ่อนวัย เข้าสังคม และช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น (นิพนธ์ เสริมพาณิชย์, 2545) จากการศึกษาของ Penhollow et al. (2009); Wang et al. (2008) พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ดีมีผลทำให้การมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์มากขึ้น

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ที่มีความผูกพันและสนิทสนมคุ้นเคยกันอย่างเป็นพิเศษ และเป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย จะประกอบด้วยความพึงพอใจและการปฏิบัติต่อกันระหว่างสามีภรรยา มีการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ และทางเพศของกันและกัน เมื่อคู่สมรสไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ และมีสัมพันธภาพที่ไม่ดี ก็เกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ทั้งสองฝ่ายจึงต้องมีการปรับตัว ตั้งแต่ความเป็นอยู่ตลอดจนเรื่องเพศสัมพันธ์จากการศึกษาของ Barrientos and Paez (2006); Laumann et al. (2005); Penhollow et al. (2009) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย ศึกษาในผู้สูงอายุชาย ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตเทศบาลจังหวัดอ่างทอง ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทักษคติเรื่องเพศสัมพันธ์ และสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้สูงอายุชายในชมรมผู้สูงอายุเขตเทศบาล หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เพศชาย ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตเทศบาล จังหวัดอ่างทอง สถานภาพสมรสคู่ และพำนักอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส

ความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกชอบใจ พอใจ ยินดีมีความสุขของผู้สูงอายุชายในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางเพศทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ อาจมีการร่วมเพศหรือไม่มีการร่วมเพศก็ได้ โดยวัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุ

การรับรู้ภาวะสุขภาพ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึก และความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อภาวะสุขภาพโดยรวมของตนเอง โดยวัดจากแบบสอบถามการรับรู้ภาวะสุขภาพแบบข้อคำถามเดียว (Single Question) ซึ่งเป็นแบบวัดที่นิยมใช้วัดการรับรู้ภาวะสุขภาพในผู้สูงอายุมากที่สุดของ Mossey and Shapiro (1982) ซึ่งนำมาแปลใช้ในกลุ่มผู้สูงอายุไทยโดย วันดี แยมจันทร์ฉาย (2538)

ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้สูงอายุที่มีต่อเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งอาจเป็นไปในทางบวก หรือทางลบก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ และการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ สามารถประเมินได้จากแบบสอบถามทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุ ที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุของ สุทธิราภรณ์ ปานแก้ว (2548)

สัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส หมายถึง ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุชายกับคู่หญิงที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา แสดงออกโดยมีความรัก ความห่วงใย ผูกพันกันทั้งด้านความสัมพันธ์ทางเพศ อารมณ์ จิตใจ และสังคม รวมทั้งมีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถประเมินได้จาก แบบสอบถามสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรสของผู้สูงอายุ ที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรสของ ชวนชม พิษพันธ์ไพศาล (2542)